

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

В. В. КОНЕНКО, канд. екон. наук, ст. викладач,

М. С. ГАВРИЛЕНКО,

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

На сучасному етапі розвитку економіки Харківський регіон займає територію з вигідним географічним положенням, розвинутими промисловим, науково-освітнім та історико-культурним комплексами. У зв'язку з цим успішне функціонування малого підприємництва є одним із пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку регіону.

Розвиток малого підприємництва є одним з найважливіших пріоритетів для регіональної економіки, основою для розвитку конкурентного середовища, підвищення інвестиційної та інноваційної активності господарюючих суб'єктів. Крім того, за рахунок розвитку малого підприємництва забезпечується зайнятість населення і підвищення якості життя жителів Харківського регіону, формування середнього класу і демократичних інститутів громадянського суспільства.

В силу більшої концентрації населення розвиток малого підприємництва інтенсивніше йде в містах та селищах – адміністративних центрах великих муніципальних районів. У той же час найбільше значення розвиток малого бізнесу має для сільських територій, які не мають явних конкурентних переваг, розвиненого виробничого сектора і потенціалу для реалізації великих інвестиційних проєктів. Саме для цих територій в майбутні роки ключова роль в забезпеченні соціально-економічного розвитку буде належати малому бізнесу, який створить робочі місця, забезпечить стабільні доходи населення і надходження в державний

бюджет, здійснить наповнення локальних споживчих ринків.

Сфера малого бізнесу характеризується високою залежністю від ряду обставин: на неї впливає ряд факторів, що обмежують її функціонування і прогрес.

Недостатній рівень кваліфікованих фахівців є однією з головних проблем малого бізнесу. В умовах конкуренції кращих фахівців наймають ті компанії, у яких більший бюджет, які можуть запропонувати більш високу оплату праці і соціальний пакет. Підприємства функціонують в постійно мінливому інформаційному середовищі, де змінюються потреби споживача, і керівнику необхідно постійно відстежувати зміни в своїй сфері діяльності, бути професіоналом у своїй справі. Для цього йому необхідно підвищувати свою кваліфікацію, а також кваліфікацію своїх спеціалістів за допомогою додаткової освіти, використовуючи навчання на семінарах, куди б запрошувались фахівці великого бізнесу. Крім того, проблема некваліфікованих кадрів характерна для невеликих віддалених населених пунктів, а також для сільської місцевості.

Серйозним стримуючим фактором є *низький платоспроможний попит населення* – основного споживача продукції і послуг малого бізнесу. Маленькому підприємству важко випускати товар у величезних кількостях, надавати послуги для великої кількості бажаючих за недорогої ціну. Тому попит на продукцію подібного роду підприємств невеликий. До того ж дуже сильний тиск на маленькі підприємства надають великі підприємства. Наприклад, якщо поруч з ПП, які мають продуктовий магазин, відкрили продуктовий магазин, який є мережевим, то першому в такому випадку дуже складно конкурувати і забезпечувати колишні продажі.

Наступна проблема малого бізнесу Харківського регіону закладена в самому визначенні підприємницької діяльності. Справа в тому, що підприємництво завжди пов'язано з *ризиком*, який не завжди реально

передбачити. Отже, через ці ризики багато підприємств не можуть встояти на ринку і згодом починають «гинути». Але чим більшим є початковий капітал, який вкладений в підприємство, тим вище шанс його успішного функціонування. Однак людині, який заробляє 7-10 тис. грн. в місяць, практично неможливо самотійно накопичити кошти для відкриття власної справи.

Звідси впливає такий обмежуючий фактор, як *недоступність фінансування*. Отримати кредит навіть під 20% річних неможливо. Банки не бажають підтримувати малий бізнес, тому що одним з основних умов видачі кредиту є зростання товарообігу і виручки компанії. І якщо у підприємця зазначені показники не ростуть, то він не може стати позичальником. Банки не готові надавати кредит на термін більше ніж 3-4 роки, відповідно, чим більше термін кредитування, тим більшим є відсоток.

Збільшення термінів кредитування відбувається за рахунок готовності небагатьох банків кредитувати малий бізнес на великі суми і на більш тривалі терміни.

Дефіцит довгострокових кредитних ресурсів на ринку кредитування малого бізнесу продовжує залишатися одним з найважливіших факторів, що стримують економічний розвиток.

На сьогоднішній день актуальною проблемою є *введення контрольно-касової техніки (ККТ)*. Закон, прийнятий в липні 2016 року, вніс корективи в 54-ФЗ «Про застосування ККТ». Згідно зі змінами, внесеними до законодавства, всі комерційні організації з 1.07.17 року повинні використовувати фіскальний накопичувач для онлайн-кас. Проблеми установки і застосування нових ККТ полягає в наступному: придбання ККТ є недешевим обладнанням, однак можна провести модернізацію старої каси, але це також є затратним. ККТ повинна бути з виходом в інтернет, щоб передавати інформацію з чеків оператору

фіскальних даних, а той вже перенаправляє її до податкової. Таким чином, підприємці несуть додаткові витрати: вартість онлайн-каси, договір з ОФД для обробки чеків і відправки їх в податкову, касова програма. Крім того, раз на рік доведеться міняти фіскальний накопичувач.

Найбільш актуальною для бізнесу є *проблема доступу до нерухомого майна*. Існує значний дефіцит нежитлових приміщень, пристосованих для здійснення підприємницької діяльності. Саме цей фактор багато в чому стримує розвиток інноваційного та виробничого підприємництва. Нестача нежитлових приміщень відчують як на чинні підприємці, так і та, що бажають відкрити власну справу.

Крім того, варто виділити непрямі перешкоди, які в свою чергу пов'язані з *недосконалістю законодавства* (слабка понятійна проробка нормативних положень), яке спрямоване на регулювання підприємницької діяльності.

Для вирішення всіх перелічених вище проблем потрібен комплексний підхід. Закон варто доробити і дати підприємцям трохи більше свободи. Податкова політика по відношенню до малих підприємств постійно удосконалюється і, можливо, одного разу система оподаткування для підприємців не буде такою гнітючою.

Нині активно розробляються програми вигідних кредитів і державної підтримки малого бізнесу. Якщо всі ці починання благополучно реалізуються, то мале підприємництво підніметься в своєму розвитку і стане хорошим двигуном у розвитку Харківського регіону і економіки країни в цілому.